

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 1. Utbildningsvetenskaplig kärna

Lärosäte: Mittuniversitetet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnen: **matematik, samhällskunskap och svenska.**

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se nedan. Redogör därefter för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Redogör i del 2 för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarnas utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Beskrivning

Redogör för utbildningens organisation och upplägg på en övergripande nivå och motivera i relation till examensordningen. Beskriv relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan, den verksamhetsförlagda delen av utbildningen, ämnes- och ämnesdidaktiska studier. Ange när lärosätet erhöll examenstillstånd för respektive undervisningsämne och inriktning.

Examensrättsansökan för årskurs 7-9 och gymnasieskolan för ämnena samhällskunskap och svenska beviljades år 2011, och år 2017 för matematik. Inriktningar med matematik har ännu inte startats. Mittuniversitetet (MIUN) kommer att starta inriktningar med matematik höstterminen 2019. MIUN ger just nu ämneslärarutbildning med inriktning mot gymnasieskolan i ämnena samhällskunskap, svenska, historia och engelska. Dessa ämnen ges i kombination med varandra, vilket innebär att MIUN totalt ger sex kombinationer. Ämnet pedagogik ansvarar för kurserna i Utbildningsvetenskaplig kärna (UVK), och delar ansvaret för Verksamhetsförlagd Utbildning (VFU) med de fem ämnen som ingår. MIUN ger inte ämneslärarutbildning med inriktning mot årskurs 7-9.

Den första gruppen studenter inledde sina studier höstterminen 2016. Utbildningen har haft intag på hösttermin. Antalet platser på programmet var ursprungligen 30, men har på grund av söktryck och efterfrågan från regionen utökats till idag 60. Under de tre år programmet har gått har som mest 54 studenter antagits.

Programmets upplägg regleras av utbildningsplan och kursplaner, vilka i sin tur vilar på examensförordningen. Innehållet utgörs av ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 225 högskolepoäng (hp) eller, när så krävs, 255 hp omfattande två undervisningsämnen. Beroende på kombination krävs ämnesstudier om minst 120 hp i det ena ämne samt minst 90 hp i det andra undervisningsämnet. Om undervisningsämnena är svenska och samhällskunskap krävs 120 hp i vardera ämnet. Dessutom krävs 60 hp UVK och 30 hp VFU, vilken är ämnesinriktad. VFU I gör studenten mot sin ämneskombination, med fokus mot det ämne hen läst 60 hp i. På VFU II riktas fokus mot studentens andraämne och VFU III mot hens förstaämne. Inom ramen för utbildningarna skriver studenterna självständiga arbeten omfattande minst 30 hp, varav det sista i förstaämnet, på avancerad nivå och omfattande minst 15 hp.

Ämnesstudier varvas med UVK och VFU i utbildningen. UVK och VFU ligger i utbildningens termin 3, 6 och 9. Studenterna inleder med 60 hp i ämne A, därefter följer en termin med UVK I och VFU I, därefter 60 hp i ämne B, därefter en termin med UVK II och VFU II, därefter följer fördjupningskurser ("C-nivå") i ämnena, därefter en termin med UVK III och VFU III, och därefter AV-kurs/er. Detta upplägg syftar dels till att ge studenterna progression i utbildningen, dels till att utbilda dem mot självständighet i ämnesstudier och kommande yrke, dels att visa att det är en sammanhängande professionsutbildning. Den bifogade utbildningsplanen visar den utbildningsvetenskapliga kärnans innehåll, vilka kurser som ingår i programmet samt i vilken ordning de läses. Observera att programmet är nystartat, och endast UVK I och VFU I hittills gått. Kursplanerna för UVK och VFU har nyligen bedömts av UKÄ vid matematikämnets examensrättsansökan, och då funnits ha hög kvalitet.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Ett lärarlag i pedagogik har formerats för programmets UVK-kurser. I bemanningen har tagits hänsyn både vetenskaplig, pedagogisk och professionsinriktad kompetens. Två lektorer med egen lång professionserfarenhet, samt med forskning kring UVK-kursers innehåll är delaktiga i samtliga tre UVK-kurser, och har ett särskilt ansvar för UVK. Till detta kommer två adjunkter (varav en licentiand) i UVK I och UVK II, en professor i UVK II och III, två docenter i UVK II, samt ytterligare en adjunkt/doktorand i UVK III och en adjunkt i UVK III. Lärargruppen är tillsatt utifrån sin professionserfarenhet som lärare/skolledare i högstadium och gymnasieskola, samt utifrån sin forskningskompetens. I UVK II och III har särskilt säkerställts att det ska finnas hög andel disputerade och aktiva forskare, vars egen forskning ska synas i undervisningen. Detta då kursernas innehåll är av mer fördjupande karaktär. Denna bemanning mellan de olika UVK-kurserna är medveten, då den första kursen är på "grundläggande nivå", den andra på "fortsättningsnivå", och den sista på "fördjupad" och avancerad nivå. Planeringen av programmets bemanning syftar till att ett antal erfarna lärare och forskare ska ha ett tydligt ansvar för planering, utveckling, genomförande, utvärdering och kvalitetsarbete.

Den första lektorn i pedagogik (Lars Sandin) är utbildad ämneslärare i historia och samhällskunskap, och har tidigare (januari 1982 – augusti 1995) arbetat som ämneslärare i grundskolans högstadium. Sedan 1995 har han varit anställd vid MIUN, först som adjunkt, därefter som doktorand i pedagogik och fr.o.m. 2016 som lektor. Han har sedan 1995 undervisat i kurser som är att ses som föregångare till det som idag kallas UVK ("Allmän lärarkunskap" på 1990-talet, därefter "Allmänt utbildningsområde"). Dessutom har han mångårig erfarenhet av undervisning i samhällskunskap i olika lärarprogram. Han är dessutom programansvarig för den kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) för blivande ämneslärare vid MIUN. Lektorns forskning kan placeras i skärningspunkten mellan läroplansteori och ämnesdidaktik. Detta är något som också kommer till uttryck i undervisningen i ämneslärarprogrammet: i UVK-kurserna undervisar han om bland annat läroplansteori, och i samhällskunskapskurserna tar han upp ämnesdidaktiska perspektiv. Hans avhandling finns för övrigt med som litteratur på programmet.

Den andra lektorn (Ulrika Gidlund) är disputerad i pedagogik, med inriktning på specialpedagogik. Hennes forskning har fokus på "skolnära" perspektiv, vilket bland annat visas i momentet "Specialpedagogik". Hon har ämneslärarutbildning i svenska och engelska och har undervisat i gymnasieskolan i 15 år och i MIUN:s lärarutbildning i sju år. Hon har även varit följeforskare i en rad olika "SiS-projekt" (Särskilda insatser i skolan), varav flera berört gymnasieskolan, som exempelvis "Alla ska med" (med Fyrvalla, Jämtlands gymnasieförbund 2015-2018), "En gymnasieskola för alla" (med Hedbergska, Sundsvall kommun, 2017-2018), "Sociala relationer som grund för goda studieresultat" (med Wargentín, Jämtlands gymnasieförbund 2018). Dessa projekt har genomförts med Relationell Pedagogik och Supported Education som teoretiska ramverk, vilket lektorn behandlar i programmets UVK-kurser. Vidare har hon varit MIUN:s samordnare för gymnasiesamverkan i fem år och är representant för det regionala utvecklingsnätverkets (RUN:s) specialpedagogiska nätverk. Hon har därmed nära kontakt med

gymnasieskolorna i MIUN:s "upptagningsområde". Avslutningsvis bör nämnas att hon som internationaliseringsansvarig för lärarutbildningen arbetar med att öka studentmobiliteten på alla lärarprogram (beträffande internationalisering: se längre fram i självvärderingen).

Den första adjunkten (Anders Lindqvist) är utbildad ämneslärare i samhällskunskap och barn- och fritidsämnen. Mellan åren 1998-2000 arbetade han som gymnasielärare på flera olika program, från till exempel naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga program till individuella programmet. 2000 påbörjade han sitt arbete som adjunkt i pedagogik vid MIUN. Han är även för närvarande licentiand vid MIUN. Under denna tid har han undervisat på föregångarna till UVK samt på dagens UVK-kurser, från förskolläraryrket till kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) för ämneslärare. Han har också undervisat i samhällskunskap på olika lärarprogram samt i socialpsykologi på beteendevetenskapligt program. Beträffande forskning håller han på att färdigställa sin licentiatavhandling "Vi bygger planet medan vi flyger". Det är en avhandling om skolutveckling, och forskningen kan tydligt kopplas skolans uppdrag och till innehåll på programmet. Professions- och undervisningserfarenheten samt forskningskompetensen visas i programmet bland annat i kurser som berör skolutveckling.

Den andra adjunkten (Charlotta Collén) är sedan 2017 anställd som adjunkt i pedagogik på MIUN. Hon är utbildad grundskollärare 4-9 med inriktningen ma/no, och hon har arbetat i grundskolans årskurser 4-9, med fokus på högstadiet, sedan examen i januari 2004. Under åren som lärare har hon arbetat specialpedagogiskt under närmare tio år, dels i en kommunövergripande särskild undervisningsgrupp, men också som specialpedagog på en friskola. Under dessa år har hon fortsatt sina studier med dels magisterkurser, dels en masterutbildning med inriktning mot profession och forskning på MIUN. I masterutbildningen färdigställer hon just nu sin uppsats för att därefter ta examen. Adjunkten undervisar i UVK och VFU på grundlärarprogrammen F-3 och 4-6, samt i ämneslärarprogrammet och KPU. Förutom professionserfarenheten syns den specialpedagogiska kompetensen i programmet.

Den tredje adjunkten (Patrik Björk) är utbildad lärare mot fritidshem samt legitimerad lärare i Idrott och Hälsa. Efter examen var han verksam i tio år som fritidspedagog och idrottslärare. Därefter var han verksam som skolledare i 14 år, varav två år som biträdande rektor och 12 år som rektor inom grundskola F-6 samt särskola. Han är rektorsutbildad vid Rektorsprogrammet vid Uppsala Universitet 2012, och anställdes på MIUN som adjunkt 2017. På MIUN utför han en hel del uppdrag inom projektet "Samverkan för bästa skola". Dessa erfarenheter gör att han främst undervisar i programmet på innehåll som skolans styrning och dess styrdokument, utbildningshistoria, ledarskap (skolledarskap och i klassrummet), skolutveckling, systematiskt kvalitetsarbete och utbildningssektorns myndighetsutövande.

Den fjärde adjunkten (Linda Eriksson) är tillika doktorand. Hon har en grundlärarutbildning åk 1-7 (Sv/So Idrott) samt en magisterutbildning i pedagogik, och förväntas disputerar i pedagogik under vårterminen 2019. Hon har dels en gedigen professionserfarenhet, dels en gedigen lärarutbildningserfarenhet. Hon har arbetat som lärare i grundskolan i 10 år, var därefter utvecklingspedagog på förvaltningsnivå, och har från den tiden erfarenhet av skolutvecklingsarbete/kompetensutveckling. På MIUN har hon varit projektledare för ett skolutvecklings- och forskningsprojekt i samarbete mellan kommunala skolor och MIUN, vilket utmynnade bland annat i en rapport om elevinflytande. Hennes forskning analyserar elevinflytande, utifrån didaktiskt och maktperspektiv. Hon undervisar i programmet dels i UVK och VFU, dels i ämnesdidaktik i samhällskunskap. Hennes kompetens syns främst i programinnehåll som berör allmändidaktik, ämnesdidaktik, skolutveckling och elevinflytande. Vidare har hon gedigen kompetens mot VFU, och arbetar med inom Övningskoleprojektet med frågor rörande kompetensväxling och professionsseminarier.

Professorn i pedagogik (Lena Boström) är legitimerad lärare (åk 4 – gymnasiet) i sju ämnen. Hon har 22 års erfarenhet av undervisning vid gymnasieskolan och även från SFI och som forsknings- och utvecklingsansvarig vid Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Hon är sakkunnig för Utbildningsdepartementet rörande Särskilda insatser i skolan, och nationellt sakkunnig för UKÄ för utvärdering av Övningskoleprojektet (2016-2019) samt Grundskolläraryrket (2018-2019).

Vidare har hon gedigen erfarenhet från undervisning i pedagogik och i lärarutbildning vid MIUN. Av intresse för programmet är även flera skolutvecklingsprojekt hon bedriver, varav flera mot ämnes- och allmäändidaktik. Vidare framträder i UVK hennes forskning i betydelsen av att individualisera undervisning, lärstilar och lärares ledarskap i det didaktiska rummet. Hon har även lett projektet "Världens bästa regionala utbildningssystem", och varit ledare för ett tiotal projekt rörande särskilda insatser i skolan. Ett projekt som pågår just nu, och som kommer att behandlas i UVK, rör gymnasieelevers studiemotivation. Forskningskompetensen kommer att synas i UVK II och III genom föreläsningar, artiklar, olika didaktiska övningar (bl.a. om individualisering), samt då studenter får göra egna undersökningar som kan relateras till ovan nämnda forskning.

Den första docenten i pedagogik (Ulla Damber) är f.d. ämneslärare i svenska, engelska, SFI och svenska 2, och har 22 års erfarenhet av skolans värld. Hon har forskat huvudsakligen om litteracitet och flerspråkighet, med både kvantitativa och kvalitativa metoder. Tidigare momentsansvarig för litteracitetsutveckling i speciallärarprogrammet och specialpedagogik inom grundlärarutbildningen (vid Umeå universitet). Har även publikationer inom ämnet specialpedagogik. Även erfarenhet från skolutvecklingsforskning rörande flerspråkighet och interkulturellt förhållningssätt. Den omfattande forskningen om specialpedagogik, didaktik, interkulturalitet och flerspråkighet, samt tillämpningen av kvantitativ metod, innebär att hon främst undervisar i moment 1 och 2 i UVK II.

Den andra docenten i pedagogik (Jimmy Jaldemark) undervisar i programmet framförallt i de delar som behandlar digitalisering och digitala verktyg. Han bedriver flera projekt med direkt anknytning till lärarutbildning. Alla har en koppling till teknikstött lärande av olika slag och berör exempelvis olika tillämpningar av blended learning, mobile learning och sociala medier i utbildningssammanhang. Ett av dem berör professionell utveckling hos lärare. Det är ett större internationellt bokprojekt med cirka 35 forskare inblandat och berör hur samhällets digitalisering påverkar lärares yrkesroll. Detta projekt har bäring både på lärarutbildare och (blivande) ämneslärare. Vidare ingår han som medgrundare i en nationell forskarskola om digitalisering i utbildningen (VR finansierad 2018-21). Verksamheten är praktisknära och bedrivs i nära samverkan med kommuner i regionen. Forskningskompetensen framkommer i programmets kurser om digitalisering/digitala verktyg.

Sammanfattningsvis ser grundbemanningen ut som följer: UVK I: Två adjunkter och två lektorer. UVK II: Två adjunkter, två lektorer, en professor och två docenter. UVK III: Fyra adjunkter, två lektorer, en docent och en professor. I en tid av lärarutbildningsutbyggnad betraktas denna användning av lärarresursen för UVK som ett välfungerande sätt för att säkerställa programmets behov och kvalitet. I värderingar från lärare och studenter, i erfarenhetsutbyte från övriga lärarutbildningsprogram, samt i genomförda programdialoger och medarbetarsamtal, har tydligt framkommit att ambitionen med denna organisationsmodell, med en något mindre grupp lärare riktade mot UVK, och med en stark pedagogisk miljö av kringresurser och kompetens, ses som positiv. Meningen är att det för studenter och lärare ska finnas ett tydligt kursansvar, samtidigt som studenterna får vara delaktiga i en vidare forskningsmiljö.

I VFU är handledarna vanligtvis handledarutbildade, och samtliga behöriga lärare, och alla studenter får adekvata VFU-platser. För VFU finns en huvudansvarig för ämneslärarprogrammet. Hon är adjunkt i svenska språket, har gedigen erfarenhet av VFU (från förskola till gymnasieskola) och lärarutbildning, sitter i styrelsen för Övningsskoleprojektet, har egen ämneslärarexamen för åk 4–9 och stor professionserfarenhet. I VFU I delas detta kursansvar med en adjunkt/licentiand i pedagogik (nämnd ovan). I VFU II och III delas ansvaret med ämnesdidaktiska lektorer från ingående ämnen. VFU-organisationen behandlas längre fram i självvärderingen.

Säkerställande av tillräckliga lärarresurser, uppföljning samt kompetensutveckling av lärarna

Målet att lärarkapaciteten ska präglas av stabilitet och varaktighet följs systematiskt upp, dels på en mer övergripande nivå, som i Samordningsorganet för Lärarutbildning (SAOL), dels på programnivå. På programnivå sker programdialoger för ämneslärarprogrammet mellan vicedekan, avdelningschefer, samt

programansvarig och VFU-ansvarig. Dessa programdialoger är en viktig del i ett systematiskt kvalitetsarbete närmast programmet, där ansvarig avdelning, och lärarutbildningsorganisationen vidtar åtgärder för kompetensutveckling samt reviderar kompetensförsörjningsplaner på kort och på lång sikt.

Varje lärare på programmet har utrymme för individuell och kollegial kompetensutveckling, vilket ska ge förutsättningar för att lärare ska kunna ta ansvar för och utveckla sin kompetens. Samtliga lärare i pedagogik (UVK och VFU) har haft fem procent avsatta i sin tjänst för kompetensutveckling, men från 2018 har detta utökats till 15 procent. Detta är en generell satsning som gjorts för att möjliggöra för de anställda att fördjupa och utveckla sin kompetens. Till detta tillkommer i många fall dessutom forskningstid. En kontinuerlig uppföljning av lärarnas sammantagna kompetens sker, bland annat genom programdialogen och i form av årliga medarbetarsamtal med avdelningschef. I Programrådet diskuteras programansvariga och vicedekan med studentrepresentanter, VFU-studierektor, avdelningsrepresentanter, RUN och kommunrepresentanter behoven av aktuell kompetensutveckling både på kort och lång sikt. Särskilda fortbildningsdagar, s.k. "Lärarkollegiedagar" anordnas varje termin. De är gemensamma för personal inom MIUN:s lärarutbildningsprogram. Läsåret 2017-18 genomfördes kompetensutveckling av lärarprogrammets lärare mot "Studenter i behov av särskilt stöd" (ht-17) och "Jämställdhetsperspektivet i lärarutbildningen" (vt-18). Tidigare insatser (2016) har berört "Utveckling av lärarutbildning i samverkan med skolhuvudmän" samt "Ledarskap". Läsåret 2018-19 behandlas områdena "Nyanländas lärande" och "Digitala verktyg". Diskussion och resultat från fortbildningsdagarna följs sedan upp i programsamrådet, till exempel över hur man arbetar med jämställdhetsperspektiv i programmets kurser. Resultaten från uppföljningar och inventeringar leder således till kompetens- och kvalitetsutvecklande åtgärder. Dessutom genomförs fr.o.m. 2017 en satsning för att stimulera ytterligare kompetensutveckling och forskning för lärarutbildningen. Nämnas bland de insatser som gjorts är exempelvis att avdelnings- och ämnesövergripande didaktiska seminarier anordnas kontinuerligt, samt att ämnesdidaktisk skolanknuten forskning har utvecklats, genom bland annat forskning-i-samverkan-projekt, där skolnära problemställningar beforskas av personal från MIUN (dessa visas längre fram i självvärderingen). De didaktiska seminarierna har under 2017-18 genomförts av både inbjudna professorer och av på MIUN aktiva forskare, och berört hållbar utveckling, interkulturell pedagogik, språkutvecklande arbetssätt i lärarutbildningen, digitalisering av skolan och posthumanistisk pedagogik. De pedagogiska seminarierna 2017-18 har dels skett i form av fortbildning för medarbetarna i "Kritiskt läsande och skrivande", dels i tematisk form, med rubriker som "Education and Sustainable Development", "Online and Blended Learning as Part of Higher Education". För att få fler disputerade i lärarutbildningen överlag, vilket även kommer att gynna ämneslärarprogrammets UVK-kurser, rekryteras under 2018-19 ytterligare ett antal lektorer och doktorander i pedagogik mot lärarutbildningen.

Sammanfattningsvis kan konstateras att hög lärarutbildningskompetens finns i programmets UVK-kurser, med såväl professorer och lektorer, som professionserfarna adjunkter och doktorander. De olika kursernas innehåll samt pedagogikämnets vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens har gjort att denna lärargrupp fått huvudansvaret. Disputerade lärares forskning kommer studenterna till del, då de undervisar på teman de själva beforskar. Presentation av pågående forskning sker flera gånger under utbildningens gång, då professorer och lektorer, men även doktorander och några adjunkter presenterar forskning och utvecklingsprojekt, dels för att stimulera studenternas intresse för egen didaktisk, pedagogisk och skolforskning, dels för att forskningsanknyta utbildningen. En mer omfattande utbildningsmiljö, med för programmet relevant kompetens, finns i pedagogik som ansvarar för UVK-kurserna. Kompetensutvecklingsbehov inventeras och fortbildning bedrivs systematiskt. System, med bland annat programdialogerna, säkrar kompetensbehov. Den samlade lärargruppen präglas av stabilitet och varaktighet, och den följs systematiskt upp för att säkerställa att kompetens finns framledes, till exempel efter pensionsavgångar. Samverkan med skolhuvudmän ger studenterna beprövad erfarenhet från fältet samt handledare som genomgått handledarutbildning. Ett utvecklingsbehov som föreligger är att än tydligare forskningsanknyta den första UVK- och VFU-kursen för att banden mellan forskning och utbildning ska bli än starkare.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

MIUN:s erfarenhet av lärarutbildning har djupa historiska rötter. Vid folkskolestadgans införande 1842 var Härnösand en av de städer i Sverige som fick i uppdrag att anordna lärarutbildning. Redan påföljande år, 1843, startade lärarutbildningen, som blev den första högre utbildningen i Norrland. Alltsedan dess har lärarutbildning funnits vid vad som idag är MIUN. Inga utbildningar vid MIUN engagerar så många studenter och så mycket personal som just lärarutbildningarna, och ämneslärarprogrammet ingår dels i en väl etablerad lärarutbildningsmiljö, med ytterligare fem lärarutbildningsprogram, dels i starka ämnesmiljöer – där flera av de ingående ämnena även är forskarutbildningsämnen.

Organisation av ämneslärarutbildningen

År 2015 gjorde MIUN efter intern utvärdering om sin organisation för att stärka lärarutbildningsmiljön och bättre kvalitetssäkra lärarutbildningsprogrammen. En ny lärarutbildningsorganisation, med en vicedekan för lärarutbildningarna som ordförande i en för ändamålet särskilt skapad styrgrupp, Samordningsorganet för lärarutbildning (SAOL) infördes då. I SAOL ingår, förutom vicedekanan, avdelningschefer för på universitetet i lärarutbildningen medverkande avdelningar samt representanter för studenter. SAOL utgör ett organ för ledning, utvecklingsfrågor, styrning och samordning av lärarutbildningen, och har mandat att fatta beslut i avdelningsöverskridande och strategiska frågor som rör lärarutbildning.

För riktade forskningssatsningar mot lärarutbildningarna finns ett forskningsberedande råd. Där hanteras ärenden rörande pedagogisk forskning samt didaktisk och ämnesdidaktisk forskning i anslutning till lärarutbildningsprogrammen. Detta råd är en del av universitetets kollegiala organisationsstruktur och underställt MIUN:s två fakulteter. Rådet har ett särskilt ansvar för att stärka forskningen mot lärarutbildning och att särskilt beakta behoven inom ämnesdidaktik. De forskningssatsningar rådet initierat utvärderas kontinuerligt av vicedekanan och fakulteterna.

För lärarutbildningsprogrammen finns ett gemensamt programråd inrättat. Det utgör en gemensam, samverkande instans för de sex olika lärarprogrammen. Bakgrunden till att det finns ett gemensamt programråd ligger främst i det skäl att flera centrala lärarutbildningsfrågor ofta är av programöverskridande natur, som exempelvis samverkan med omgivande samhälle, kompetensutveckling och kvalitetssäkring. Programrådet utgörs av vicedekanan (ordförande), och programansvariga för respektive lärarutbildningsprogram, en representant från var och en av de avdelningar som är verksamma i lärarutbildning samt två studeranderepresentanter, varav en från ämneslärarprogrammet. Därutöver ska ingå minst en representant för skolhuvudmän eller liknande. I programrådet ingår även studierektor för VFU i lärarutbildningarna samt en representant från det Regionala utvecklingsnätverket (RUN). Vid behov kan programrådet adjungera ytterligare kompetens. Programrådet sammanträder minst två gånger per termin, och kan vid behov delegera mandat till vicedekan eller programansvarig. Ett gemensamt programråd har visat sig vara en styrka för lärarutbildningen och ämneslärarprogrammet. Frågor som hanteras där är vanligtvis av ämnes-, program- och avdelningsöverskridande karaktär. Rådet underlättar samverkansmöjligheter med intressenter från regionen och med studentrepresentanter, och fungerar som ett både kvalitetsdrivande och samverkande organ för lärarutbildningen i stort. Rådet inventerar

också behov av lärarfortbildning, och arrangerar tillsammans med RUN minst en kompetensutvecklingsdag ("Lärarkollegiedag") per termin.

För varje lärarutbildningsprogram finns en programansvarig. Programansvariga på MIUN är i normalfallet disputerade. För ämneslärarprogrammet är programansvarig dels disputerad, dels gediget erfaren från det obligatoriska och frivilliga skolväsendet, dels gediget erfaren av lärarutbildning. Programansvarig leder ett programsamråd med representanter från ämnen och VFU, och kvalitetsarbete och uppföljning närmast programmet sker i denna konstellation.

Ämneslärarutbildningen genomförs i form av campusutbildning. I vissa ämnen samläser studenter delar av ämneskurser med fristående studenter. Detta är dels för att få tillräcklig studentvolym för att kunna ge den mängd undervisning programmet anser studenter behöver, dels för att få mer dynamik i grupperna, dels för att kunna attrahera fristående kursstudenter till lärarutbildningen.

Utbildningsmiljö i UVK och VFU

Sommaren 2016 flyttade lärarutbildningen från MIUN:s campus Härnösand till nybyggda lokaler på Campus Sundsvall. Flytten innebar närhet till andra avdelningar med viktiga ämnesområden, som matematik- och naturvetenskapsdidaktiker, genusvetare, humanister, sociologer och statsvetare. Lärare från dessa ämnen börjar idag komma in i lärarutbildningen utifrån sin forskningskompetens. Flytten innebar också att programmet fick för professionsutbildning relevanta och anpassade lokaler. MIUN har under de senaste åren haft en pedagogisk utvecklingsplan som bland annat innefattat skapande av "Active Learning Classrooms", vilket inneburit pedagogiskt utvecklingsarbete bland lärarna. MIUN har även infört ett akademiskt meriteringssystem för dess lärare ("meriterad" eller "excellent lärare"). Inom lärarutbildningen pågår även ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete gällande digitaliseringsstöd i utbildningsprocesser (forskargrupp HEEL – "Higher Education and E-Learning"). På MIUN bedrivs flera av utbildningsprogrammen inom lärarutbildningen i formen campus-distans. Även om detta inte gäller för ämneslärarutbildningen utgör forskning om digitalisering ett kunskapsstöd för våra didaktiska ambitioner i ämneslärarutbildningen, och digitalisering/digitala verktyg är ett viktigt innehåll i UVK.

Upplägget under UVK syftar till omväxling av läraktiviteter och examinationer, vilket gynnar god närvaro på campus. Föreläsningar varvas med seminarier, redovisningar, workshops, praktiskt-estetiska inslag och examinationer. Upplägget är noga genomtänkt så att studenterna ska uppleva det meningsfullt att delta även i formellt icke-obligatoriska inslag, som till exempel föreläsningar. Undervisningstiden på en 7,5 hp kurs ligger på ca. 30-40 h på campus. UVK-kursernas upplägg syftar till att utbilda studenterna mot självständighet i studierna och i kommande yrke. För att studenterna ska vara del i en forskande kontext kan följande innehåll nämnas: UVK I syftar till att ge den studerande möjlighet att på en grundläggande nivå utveckla kunskaper, färdigheter och förmågor som är nödvändiga för läraryrket inom sådana kunskapsområden som skolväsendets historia, dess villkor och demokratiska värdegrund samt inom allmäntdidaktik och läroplansteori. Dessutom ska den studerande få kännedom om metoder och teorier inom det utbildningsvetenskapliga forskningsfältet, och på så sätt påbörja utvecklandet av ett vetenskapligt förhållningssätt till lärprocesser, läromedel och lärmiljöer samt till den egna professionens villkor och möjligheter. I kursen undervisar lärare bland annat utifrån sin egen forskning om digitala verktyg, läroplansteori, lärprocesser och lärmiljö. UVK II syftar till att den studerande ska utveckla förståelse av vad ett professionellt förhållningssätt till läraryrket kan innebära. I denna process ingår att i mötet med utbildningsvetenskaplig forskning utveckla en pedagogisk grundsyn och ett reflekterat förhållningssätt till pedagogiskt ledarskap. I samband med detta bearbetas och fördjupas studenternas kunskaper och erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen. De tre delmomenten ger den studerande möjlighet att utveckla dels pedagogiska och specialpedagogiska kunskaper om ungdomars och vuxnas utveckling och lärande, dels kunskaper om sociala relationer, konflikter och ledarskap i olika skol- och lärmiljöer. I kursen undervisar lärare utifrån sin egen forskning på dessa områden, exempelvis om ledarskap, specialpedagogik, språkutvecklande arbetssätt och konflikthantering. UVK III syftar till att

studenten ska utveckla fördjupade kunskaper om betygsättning och bedömning samt om kvalitets-, utvecklings- och utvärderingsarbete i skolan. Vidare ger kursen de studerande möjlighet att ytterligare fördjupa sin vetenskapsteoretiska förtrogenhet samt sin kritiska reflektionsförmåga. Därför undervisar lärare på momentet utifrån sin egen forskning och specialkompetens om bland annat bedömning, ledarskap, skolutveckling, vetenskapsteori och forskningsmetodik.

Under VFU:n får studenten särskilt vara del av en professionsinriktad miljö. Den verksamhetsförlagda utbildningen är upplagd med progression mot självständighet i yrkesrollen. Den första VFU-perioden betonar lärarstudentens reflektioner över sin framtida yrkesroll. Denna process lägger en grund för studentens tillägnande av en professionell yrkesidentitet som ämneslärare och pedagog. Under studentens andra VFU-period riktas istället fokus mot lärande, didaktik och ledarskapsförmåga. Ledarskapsförmågan fördjupas i VFU III, och under denna sista VFU-period riktas fokus mot den professionella lärarens roll och mot det kollegiala samarbetet. Syftet med detta upplägg är att främja studenternas lärprocess genom att den verksamhetsförlagda och den högskoleförlagda utbildningen ska föras nära varandra. Den bakomliggande tanken är att när studenten får allt fler och djupare erfarenheter, och utvecklar en praktisk kunskap om verksamheten, behöver hen stöd i sin lärprocess för att kunna abstrahera och generalisera sina erfarenheter. Med hjälp av lärare och handledare kan studenten överföra sina erfarenheter från den praktiska verksamheten till en mer generell och reflekterande kunskap. Genom denna reflektion gör studenten något kvalitativt annorlunda av kunskapen, och utvecklar ett vetenskapligt förhållningssätt till sin egen praktiska kunskap. VFU I är för alla ämneslärarstudenter klassat i ämnet pedagogik, medan VFU II och III är klassade i studentens andra- respektive förstaämne. Som ansvariga lärare för VFU fungerar därför ett arbetslag bestående av programmets VFU-ansvariga och en ämnesdidaktiker från varje ämne.

Den vidare utbildningsmiljön

MIUN har de senaste åren riktat flera långsiktiga satsningar för att ytterligare stärka kompetensen mot lärarutbildning och ämneslärarprogrammet, och för att tydligare forskningsanknyta utbildningen, detta gäller dels satsningen på ämnesdidaktik, dels på skolnära forskning. I ämnesmiljön i pedagogik, som ansvarar för programmets kurser i UVK, finns 2018 tre professorer, tre docenter, 13 lektorer, samt ett tiotal doktorander och omkring 25 adjunkter. Ytterligare lektors- och doktorandtjänster är under tillsättning. Det är från denna vidare forsknings- och utbildningsmiljö som programmets lärare i UVK, och delvis i VFU, främst hämtas. I miljön finns forskningskompetens om för programmet viktiga områden som teknikstött lärande; lär-, läs- och skrivprocesser; specialpedagogik; barns och ungdomars lärande; demokrati och värdegrund; kvalitetsarbete och utvärdering; skolutveckling, ledarskap och entreprenörskap. Forskningen i pedagogik har i extern utvärdering bedömts hålla hög kvalitet, och bedrivs under ledning av professorer inom flera områden. En av professorerna är verksam i UVK. Till detta kommer de vanligtvis lärarutbildade adjunkterna, med stor skolerfarenhet, samt en tämligen omfattande andel doktorander i pedagogik och didaktik, varav flera alltså fungerar som lärare på programmet. Sammantaget innebär detta att hög kompetens finns i miljön för att bedriva ämneslärarutbildning och UVK/VFU.

En viktig form av forskning och skolutveckling sker i samverkan med regionen, och forskningsprojekt bedrivs och finansieras tillsammans med kommunala aktörer. Dessa omfattande samverkansavtal (med Härnösands, Sundsvalls, Timrå och Östersunds kommun) har hittills resulterat i en rad projekt kopplade till lärande och skola. Projekten bidrar till utveckling av praktiska forskningsresultat, samverkan mellan lärosätet och regionens skolor, och de resultat som produceras presenteras på olika sätt i lärarutbildningsprogrammet. Samverkansprojekten mellan MIUN och Sundsvalls kommun har exempelvis en övergripande inriktning mot ledarskap, lärmiljö och hälsofrämjande utveckling, emedan samverkansprojekten mellan MIUN och Härnösands kommun inriktas mot pojkar och flickors lärande samt mot en inkluderande skola. Närmast nedan ges ett par exempel på pågående projekt som är relevanta för ämneslärarprogrammet.

Genom nationella forskarskolan GRADE ("Graduate School for Digitalisation of Education") genomförs forskning och forskarutbildning i pedagogik som analyserar hur digitaliseringsprocesser i kommunens för-, grund- och gymnasieskolor och utbildningsväsende bidrar till att stärka kvaliteten i utbildningsverksamheten. Det är ett samarbete mellan MIUN och tre kommuner. Inom projektet finns en doktorand i pedagogik med inriktning mot digitalisering av utbildning inom för-, grund- och gymnasieskolan. Projektet leds av en lärare på programmet, och studenterna får både utveckla kunskaper och färdigheter om digitala verktyg och ta del av forskning om digitalisering. Ett annat projekt berör "Visualisering i skolan". Projektet leds av en lärare på programmet, och hennes undervisning om lärprocesser blir direkt forskningsanknuten för studenterna. Ett annat "praktiknära" projekt berör "Museet som didaktiskt rum". I projektet studeras undervisning och lärande vid Sundsvalls museum, och det övergripande syftet är att undersöka lärmiljöer där kulturarv används historiskt meningsskapande, värdepedagogiskt och identitetsformande. Projektet genomförs av en didaktiker samt av programansvarige på programmet, och blir synlig främst i didaktiska inslag under VFU om planering och genomförande av undervisning. Ytterligare ett skolnära projekt behandlar "Studiemotivation och lärande" och ska bidra till en bättre förståelse för vad som avgör gymnasieelevers studiemotivation eller brist på motivation. Studien är dels värdefull för kommunens skolors arbete med att hjälpa elever att lyckas i sina studier, dels för innehåll i UVK som behandlar varje elevs utveckling och lärande. Projektet leds av en lärare i UVK (som i UVK behandlar bl a individualisering i lärmiljöer), samt av en lärare i samhällskunskap.

Förutom dessa projekt finns en rad andra projekt som mer indirekt berör ämneslärarprogrammets utbildningsmiljö. Forskning i pedagogik bedrivs även inom det specialpedagogiska fältet. Sedan fyra år tillbaka är doktorander, adjunkter och lektorer i pedagogik involverade i ett tiotal följeforskningsprojekt ("lärande utvärdering") inom det specialpedagogiska fältet, och har medel för Särskilda insatser i skolan (SIS) genom Specialpedagogiska skolmyndigheten. Kunskaper om dessa praktiknära projekt återförs till studenterna genom föreläsningar och workshops i momentet "Specialpedagogik" i UVK II. Genom dessa SIS-projekt får MIUN dels ny, aktuell kunskap om det praktiknära fältet inom specialpedagogik, dels får studenterna närhet till och kunskap om forskningsbaserad skolutveckling och specialpedagogik.

Den största interna satsning på utbildningsvetenskaplig forskning för att stärka forskningsanknytningen av lärarprogrammen är *Särskild Satsning Lärarutbildning (SSL)*. Syftet är att öka antalet undervisande lärare som forskar på delar av det som de undervisar på (eller kommer att undervisa på). MIUN har genom omfattande SSL-medel prioriterat didaktisk och pedagogisk forskning mot lärarutbildning. Forskningsmiljön är idag betydligt större än vid examensrättsansökan 2011. MIUN har därför beslutat att fortsätta denna riktade satsning mot lärarutbildningsforskning. Inom ramen för SSL har ca. 7,7 miljoner kronor i SSL-medel tilldelats per år. Från 2012 finansieras sex doktorandtjänster i pedagogik med SSL-medel, och de sex doktorander som fanns i systemet 2012 har samtliga sex disputerat, och flera av dem därefter stärkt miljön i egenskap av lektorer. För närvarande är fem ytterligare doktorander i pedagogik och didaktik under tillsättning eller nyligen tillsatta genom dessa medel, varav två mot ämnesdidaktik och en mot digitalisering. En del av SSL-medlen är sökbara bland MIUN:s forskare till projekt och aktiviteter som berör lärarutbildning och didaktik/ämnesdidaktik. Dessa SSL-medel ökar möjligheten att ha fler "forskande" lärare på programmet. Utöver detta tar ämnet pedagogik kontinuerligt in nya doktorander till forskarutbildningen, bland annat efter inventering utifrån lärarprogrammets behov.

Sammanfattningsvis kan konstateras att volymen av professionsinriktade skolutvecklingsprojekt samt av pedagogisk och ämnesdidaktisk forskning ökat markant under de senaste åren. Projekt och forskning genomförs på såväl adjunkt- och doktorandnivå som på lektors- och professorsnivå. Flera av de forskande lärarna är ansvariga för delar i UVK, utifrån syftet att studenterna i utbildningen kontinuerligt och ofta ska möta aktuell forskning. En del av forskningen genomförs i samarbete med regionala aktörer. Som främsta utvecklingsområde gällande utbildningsmiljön i UVK/VFU bedömer MIUN att denna forskningsanknytning bör fortsätta att utvecklas. Ytterligare faktorer som påverkar studenternas utbildningsmiljö behandlas under "Studentperspektiv". Därför hänvisas vidare till denna del av självvärderingen.

Utformning, genomförande och resultat

Läsaren bör ha i åtanke att endast en av tre UVK-kurser hittills har givits, då utbildningen är tämligen nystartad.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 2.

Se del 2

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. **Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.**

Inramning av examensmålet

Upplägget nedan syftar till att ge studenten progression i sin kunskapsutveckling genom utbildningen, från en grundläggande till en fördjupande nivå. I UVK I ska studenterna på en grundläggande nivå utveckla kunskaper och förmågor rörande bland annat metoder och teorier inom det utbildningsvetenskapliga forskningsfältet och på så sätt påbörja utvecklandet av ett vetenskapligt förhållningssätt till läroprocesser, läromedel och lärmiljöer samt till den egna professionens villkor och möjligheter. Även i UVK II sker undervisning om vetenskapsteori och forskningsmetodik, nu främst om kvantitativa metoder. I UVK III ställs sedan krav på "fördjupad nivå". De studerande ska utveckla fördjupade kunskaper om vetenskapsteori, forskningsmetodik och om relationen mellan vetenskaplig forskning och beprövad erfarenhet. Studenterna ska utveckla denna fördjupade kunskap utifrån ett tematiskt innehåll som behandlar kvalitets-, utvecklings- och utvärderingsarbete i skolan.

Exempel på läraktiviteter och examinationer

UVK I innehåller momentet, "Vetenskapliga teorier och metoder" (7,5 hp) som behandlar examensmålet. Momentet tar upp vetenskapligt skrivande, vetenskapsteoretiska frågeställningar och presenterar forskningsmetoder som förekommer inom utbildningsvetenskap. På momentet diskuteras även utbildningsvetenskapens kunskapsanspråk, och innebörden av uttrycken "vetenskaplig grund" och "beprövad erfarenhet" problematiseras. Lärandemål i förhållande till examensmålet lyder: tillämpa och problematisera centrala vetenskapsteoretiska begrepp och teorier utifrån ett utbildningsvetenskapligt perspektiv och sammanhang; beskriva vad som kännetecknar ett kritiskt och reflekterande förhållningssätt och även till viss del tillämpa det i diskussioner; tillämpa ett vetenskapligt förhållningssätt i tal och skrift; redogöra för relationerna mellan praktisk och teoretisk kunskap och diskutera olika metoder för att överbrygga avståndet mellan dessa kunskapsformer.

En uppgift på moment 3 i UVK I behandlar relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Studenten ska analysera läraryrket som profession utifrån ett vetenskapligt perspektiv. Studenten får öva på att genomföra utbildningsvetenskaplig forskning, och ska utveckla förmåga att inhämta ett empiriskt material genom att göra kvalitativa intervjuer, och därefter transkribera, analysera och redovisa arbetet. Som läraktiviteter innan finns föreläsningar och work-shops som behandlar: vetenskapsteori, kvantitativ och kvalitativ metod, kvalitativ intervju, lärare som profession, vetenskapligt skrivande, kritiskt tänkande. Studenterna får dessutom stöd i konstruktionen av frågor utifrån en rad vetenskapliga och professionsnära begrepp. Arbetet ska utföras i form av en skriftlig individuell rapport ("Lärare som profession – vad innebär det att vara lärare?") som inriktas mot lärteorier bakom praktiken. Studenterna använder sig av VFU-skolan för denna fältuppgift. Under arbetet ges handledning av undervisande lärare, och studenterna ges riktlinjer och stöd i hur transkribering går till. När rapporten börjar bli klar får studenterna träna på opposition genom att "kamratbedöma" några andra studenters transkriberingar och rapporter i studiegruppen. De har även ett obligatoriskt seminarium på temat "Att överbrygga avståndet mellan teoretisk och praktisk kunskap". Under seminariet behandlas "vetenskaplig grund" och "beprövad erfarenhet", utifrån ett par på förhand givna frågeställningar. Därefter ska studenterna slutskriva rapporten för summativ betygsättning. För godkänt krävs att studenten: uppvisar förmåga att förbereda, genomföra och bearbeta en kvalitativ intervju, kan använda och visa förståelse för teoretiska perspektiv, kan tillämpa grundläggande förmåga till akademiskt skrivande.

Under momentet ovan har studenten fått kunskaper om kvalitativa och kvantitativa metoder, och examinerats i kvalitativ metod (i form av intervju). I UVK II, i momentet "Specialpedagogik", riktas fokus istället mot kvantitativ metod, genom att studenterna får träna kvantitativ metod och examineras i tolkning av kvantitativ metod. En inledande föreläsning om kvantitativ metod kommer att ges. Studenterna kommer sedan att läsa och analysera kvantitativ metod i ett urval av vetenskapliga artiklar, för att därefter presentera sin tolkning vid ett examinerande seminarium om kvantitativ forskningsmetod.

I UVK III återkommer studenterna till examensmålet, nu under momentet "Utvecklings- och utvärderingsarbete" (7,5 hp). Detta moment behandlar olika former av uppföljnings- och utvärderingsarbete som ingår i skolans verksamhet och som lärare på olika sätt behöver kunna relatera till och delta i. Vidare ger fördjupande vetenskapsteoretiska och metodologiska perspektiv på utvecklingsarbete. Lärandemålen i detta moment visar att krav ställs på kunskaper på fördjupad nivå: "kritiskt granska och analysera kvalitativa såväl som kvantitativa metoder för utvärdering av skola; visa god förmåga att kunna kritiskt reflektera över skolutveckling mot bakgrund av vetenskaplig forskning och beprövad erfarenhet". Studenterna genomför ett fiktivt skolutvecklingsarbete, som ska ge studenterna kunskaper, men även utveckla förmåga, på fördjupad nivå. I det ska de analysera och kritiskt diskutera olika kvantitativa och kvalitativa material, som PISA, inspektionsrapporter, olika utvärderingar, betygsstatistik, för att därefter ta fram en metod för att genomföra ett utvecklingsprojekt som ska beakta beprövad erfarenhet och vila på vetenskaplig grund och genomföras med vetenskapliga metoder. För att kunna analysera olika kvalitativ och kvantitativ empiri ges olika föreställningar och övningar i början av momentet som handlar om vetenskapsteori, kvalitativa och kvantitativa metoder, analysverktyg för skolutveckling, vetenskaplig grund – beprövad erfarenhet. Studenternas förmåga examineras individuellt,

dels muntligt genom en posterföreläsning inför studiegruppen, dels skriftligt i rapportform. Skolutvecklingsprojektet behandlas ytterligare längre fram.

Sammanfattningsvis finns i UVK ett innehåll som fångar in examensmålets olika delar. Studenternas utbildning beträffande examensmålet bygger på progression, från grundläggande till fördjupad nivå. Studenterna ges genom olika läraktiviteter möjlighet att utveckla de kunskaper som målet kräver, och examination sker individuellt vilket innebär att MIUN säkerställt att *studenten* nått examensmålet när examen utfärdas. Läsaren bör ha i åtanke att mycket arbete med "vetenskaplig skolning" även görs i ämnesstudier på en ämneslärarutbildning, exempelvis i de självständiga arbetena. Därför hänvisas vidare till del 2.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.**

Inramning av examensmålet

Innehåll, i form av lärandemål, läraktiviteter och examinationer, från både ämnesinriktad VFU, ämnesstudier och UVK fångar in detta examensmål. Nedan kommer exempel att ges från UVK, men först ska inramningen och progressionen för examensmålet visas. Examensmålet uttrycker att förmågan ska visas på fördjupad nivå. Utbildningens kurser i VFU är upplagda med progression i innehåll och krav, från en "grundläggande nivå" (VFU I) till en mer "utvecklad nivå" (VFU II) för att avslutas i krav på "fördjupad nivå" (VFU III). Meningen är att de ämnes- och ämnesdidaktiska studiernas upplägg, som även de går från grund- till fortsättningsnivå, för att avslutas på avancerad nivå, ska bidra till att utveckla denna förmåga hos studenten.

I VFU I, som ligger i termin 3, ska bland annat dessa lärandemål uppnås: studenten ska "beskriva och reflektera över gjorda erfarenheter under den verksamhetsförlagda utbildningen, koppla dem till den egna professionsutvecklingen och på så sätt visa förmåga till självreflektion kring det egna lärandet och yrkesutvecklingen". Dessutom ska studenten: "reflektera över relationen mellan skolans styrdokument och skolans praktik med utgångspunkt i konkreta exempel från såväl styrdokument som egna erfarenheter av skolans praktik". För att göra detta genomför studenten en ämnesdidaktisk uppgift (i det ämne studenten då läst 60 hp i, och haft VFU inriktad mot), där krav på reflektion ingår. Syftet med uppgiften är att hen ska koppla ihop ämnesdidaktiska kunskaper i litteratur och teori med ett praktiskt undervisningsmoment, och reflektera över sina erfarenheter. Uppgiften innebär vidare att hen väljer ut ett konkret undervisningsmoment att fördjupa sin reflektion om. Omfattningen kan vara en eller flera lektioner. Uppgiften omfattar en pedagogisk planering där studenten ska reflektera över relationen till läroplanen samt till ämnesplanen i det aktuella ämnet. Studenten ska vidare reflektera vilka kunskaper och förmågor eleverna ska utveckla och över sina ämnesspecifika överväganden. Efter att med hjälp av ämnesdidaktisk litteratur och teori ha argumenterat för de val som gjordes ska studenten analysera och

reflektera över sina erfarenheter av undervisningen, för att utveckla sin yrkesverksamhet. På lärandemålen från VFU I examineras studenten skriftligt och individuellt, och följande krav ska vara uppfyllda för godkänt: studenten kan resonera om händelser, aktiviteter och undervisning utifrån skolans uppdrag; studenten kan, utifrån ett utvecklingsorienterat perspektiv, granska sin egen praktik och styrkor och svagheter; studenten kan reflektera över vilka skyldigheter och rättigheter de har i sitt kommande yrke.

VFU II, som ligger termin 6, har en skarpare kravformulering: studenten ska "beskriva och reflektera över gjorda erfarenheter under den verksamhetsförlagda utbildningen, relatera dem till de teoretiska kunskaper som erhållits i ämnesstudierna och inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och på så sätt visa förmåga till integrering av teori och praktik samt självreflektion kring det egna lärandet och yrkesutvecklingen". Dessutom ska studenten "kritiskt reflektera över relationen mellan skolans styrdokument och skolans praktik med utgångspunkt i konkreta exempel från såväl forskning, styrdokument som egna erfarenheter". I VFU III i termin 9 ställs krav på fördjupad förmåga. Studenten ska: "utvärdera den egna insatsen och ge fördjupande perspektiv på de erfarenheter som erhållits under den verksamhetsförlagda utbildningen genom att relatera den till kunskaper som erhållits i ämnesstudier och studier inom den utbildningsvetenskapliga kärnan" och "kritiskt och självständigt reflektera över relationen mellan skolans styrdokument och skolans praktik med utgångspunkt i konkreta exempel från såväl forskning, styrdokument som egna erfarenheter".

Exempel på läraaktiviteter och examinationer från UVK

Förutom från VFU kan följande exempel hämtas från UVK III. Då denna kurs ligger under samma termin som VFU III är tanken att innehållet och kraven ska utgöra en helhet, och att studenten ska förberedas till att i det kommande självständiga arbetet återigen behandla och examineras på målet. I UVK III ställs därför kravet att studenten ska: "visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten". Som framgår av skrivningen uttrycker kravet i lärandemålet "fördjupad nivå", och fångar in i stort sett hela examensmålet. I UVK III moment 2 ("Utvecklings- och utvärderingsarbete") genomför studenten ett skolutvecklingsprojekt. Studenten erhåller föreläsningar och övningar om skolutveckling under momentet, bland annat om och utifrån lärarnas egna projekt. Uppgiften syftar till att studenterna ska förberedas på under sitt yrkesliv reflektera över sina och andras erfarenheter av bl.a. undervisning och över relevant forskning för att utveckla sin undervisning i syfte att möta förändrade krav i samhället på utbildning och lärande. Fokus läggs därför mot skolutveckling på organisationsnivå. Studenterna genomför uppgiften i studiegrupper: På en fiktiv skola ska det formativa bedömningsarbetet utvecklas för att öka varje elevs lärande. Uppgiften är att planera för hur ett sådant utvecklingsarbete kan gå till, och det ska planeras utifrån utgångspunkter som Aktionsforskning, Lesson study/Learning study, Kollegialt lärande, Systematiskt kvalitetsarbete, Bottom-up/Top-down, Forskningsbaserad skolutveckling, Internationella kunskapsmätningar och Inspektioner/utvärderingar. Arbetet ska innehålla både planering, genomförande, resultat och utvärdering/uppföljning, och visa på hur hänsyn tas till både erfarenheter ("egna och andras") samt till forskning. Arbetet examineras individuellt både muntligt och skriftligt och för godkänt krävs att varje led i lärandemålet är godkänt, samt att studenten muntligt och skriftligt kan uppvisa fördjupad kommunikativ förmåga (kravet för godkänd skriftlig kommunikativ förmåga lyder: "utveckla fördjupad kommunikativ förmåga i akademiskt skrivande som stöd för den pedagogiska verksamheten, vilket innefattar att form, språk och formalia är korrekt utformad och att texten är anpassad till vetenskaplig prosa").

Se även del 2 i självvärderingen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.**

Inramning av examensmålet

Didaktiska och ämnesdidaktiska kunskaper och förmågor utvecklas i en rad kurser under utbildningen, och tillämpningen examineras främst i VFU. I VFU finns ett innehåll som tydligt fångar in examensmålet. Det är uttryckt med tydliga tankar om progression i utbildningen. För VFU I gäller att studenten kan beskriva sin egen undervisning, och motivera de didaktiska och pedagogiska valen med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier. I VFU I ska studenten uppvisa tillämpad didaktisk förmåga. Studenten ska även efter att ha tillämpat didaktik skriftligt kunna dels beskriva sin egen undervisning och motivera de didaktiska och pedagogiska valen med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier, dels reflektera över användandet av digitala verktyg. Som krav för godkänt gäller att studenten: kan forma, och reflektera om, sin undervisning utifrån elevers behov samt ämnets karaktär och innehåll; använda digitala verktyg i sin undervisning samt föra didaktiska resonemang om digitala verktyg i undervisningen. I VFU II ska studenten sedan kunna beskriva och reflektera kring den egna undervisningen med utgångspunkt i såväl allmän- som ämnesdidaktiska forskning och motivera de didaktiska och pedagogiska val med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier. I VFU III ska studenten uppvisa förmåga att reflektera kring den egna undervisningen med utgångspunkt i såväl allmän- som ämnesdidaktisk forskning och motivera de didaktiska valen med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, undervisningsmaterialets beskaffenhet, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier. Även från UVK kan exempel som belyser delar av examensmålet ges.

Exempel på läraktiviteter och examination från UVK

I momentet "Lärande i teori och praktik" (7,5 hp) i UVK I ges en introduktion till didaktik, och även till allmändidaktiska frågor som de studerande sedan ska fördjupa sig i under de ämnesdidaktiska studierna. I samband med detta introduceras även teorier om lärmiljöer, lärares ledarskap och klassrumskommunikation. Vidare behandlas läromedlens och de tekniska hjälpmedlens funktioner samt olika kvaliteter med utgångspunkt i allmändidaktiska frågeställningar kring lärandeprocessers deltagare, mål och innehåll. Dessutom tränas den studerandes grundläggande kommunikativa färdigheter. Studenterna erhåller föreläsningar om didaktik och gör olika didaktiska övningar. Studenterna examineras sedan dels genom ett seminarium om didaktik. På seminariet ska studenten leda en seminariediskussion utifrån tre diskussionsfrågor. Dessa ska behandlas under seminariet. Seminariet ställer krav på studenten att själv kunna leda didaktiska diskussioner, och att aktivt delta i andra utifrån de kunskaper som

föreläsningar, övningar och kurslitteratur givit. Efter seminariet har studenterna sedan en individuell tentamen där studenten utifrån läraktiviteterna ska uppvisa kunskaper om didaktik och förmåga att beakta ett didaktiskt förhållningssätt. Studenten ska därigenom uppvisa förmåga att diskutera och jämföra olika didaktiska perspektiv och arbetssätt, samt kunna relatera dessa till teorier kring lärares ledarskap.

Examensmålet handlar dock om att studenten ska uppvisa förmåga att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik. Området "Digitala verktyg" kan därför vidare exemplifiera MIUN:s upplägg. I VFU I ska studenten reflektera över användningen av digitala verktyg i undervisningen med utgångspunkt i dels teoretiska kunskaper, dels gjorda erfarenheter. I VFU II ska studenten istället kunna använda digitala verktyg i sin ämnesundervisning, och utvärdera detta genom att dels peka på utmaningar, dels reflektera över dess didaktiska potential i det egna ämnet. I VFU III är kravbilderna ytterligare höjda. Studenten ska nu självständigt och med säkerhet uppvisa förmåga att använda digitala verktyg i ämnesundervisningen samt mot bakgrund av de egna erfarenheterna ge exempel på sätt att utveckla detta ytterligare. För att utveckla denna förmåga tränas studenten i digitala verktyg under UVK. I UVK I ska studenten uppvisa "förmåga att använda digitala verktyg som är relevanta för den pedagogiska verksamheten". Studenterna får genomföra en uppgift. Innan uppgiften har de föreläsning där begrepp som "Big Five", "TPACK" och "SAMR" presenteras och diskuteras. Studenten skall sedan göra en planering av ett moment (om 2-4 lektioner) i sitt ämne. Uppgiften ska redovisas muntligt, med stöd av digitalt presentationsverktyg. Studenterna ska utifrån styrdokument för gymnasieskolan analysera vilka förmågor som eleverna behöver träna i ämnet. De ska skapa en översikt över momentet, ange aktuella förmågor och på vilket sätt de tränas. De ska även motivera sitt upplägg. I planeringen av momentet måste ingå minst en digital resurs (t.ex från UR Access, Youtube, Facebook, appar), och studenten ska ta stöd av modellerna TPACK och/eller SAMR i planeringen av digitala inslag. Vid redovisningen ska studenten använda sig av ett valfritt presentationsverktyg (som ex. PowerPoint, Keynote, Impress, Prezi, webbsida).

Se även del 2.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 5. Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.**

Inramning av examensmålet

Innehåll, i form av lärandemål, läraktiviteter och examinationer, från både ämnesinriktad VFU, ämnesdidaktiska studier och UVK fångar in detta examensmål. Vissa kursers innehåll inriktas mot planering och genomförande, andra mot utvärdering- och utvecklingsarbete. Framförallt fångas examensmålet in i VFU, men även inslag i UVK bör behandlas. Nedan kommer därför översiktligt först VFU att behandlas, som mer ingående diskuteras i del 2. Därefter ges utförligare exempel från UVK.

VFU I-III fångar in detta examensmål med progression. Under den första VFU:n ska studenten: planera och genomföra viss undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument och relevanta kunskaper i ämnet och i pedagogiska och ämnesdidaktiska teorier. Fokus ligger här på planering och genomförande, och under handledning. För att uppnå lärandemålet "kunna planera och genomföra viss undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument och relevanta kunskaper i ämnet och i pedagogiska och ämnesdidaktiska teorier" i VFU I ställs följande krav för godkänt (G): Studenten ska visa förmågan genom att: med stöd kunna leda en strukturerad och avgränsad pedagogisk aktivitet; eleverna är aktiva och engagerade i de aktiviteter som studenten leder; visa förståelse för ledarskapets betydelse för skolans verksamhet; kunna göra relevanta bedömningar av elevers kunskap och lärande. Till VFU II har kravbilderna ökat. Studenten ska nu: "planera, genomföra och utveckla undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument samt ämnesteoritiska kunskaper och ämnesdidaktisk forskning i syfte att främja varje elevs lärande och utveckling." Detta mål fångar även in att det är varje elevs lärande som ska utvecklas, oavsett var i kunskapsutvecklingen eleven befinner sig. Till stöd har studenten fått teoretiska, men även praktiska, kunskaper under UVK II. Till den tredje VFU-kursen har kravbilderna ökat än mer. Studenten förväntas nu att "med självständighet utveckla, planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument samt ämnesteoritiska kunskaper och ämnesdidaktisk forskning i syfte att främja varje elevs lärande och utveckling."

Exempel på läraktiviteter och examination från UVK

I UVK-kurserna finns ett innehåll som främst teoretiskt, men även praktiskt, behandlar frågor om planering, genomförande, bedömning och utveckling av undervisning. Studenterna får i UVK I och II kunskaper om elevers lärprocesser, om elevers olikheter och hur man kan skapa förutsättningar för elever med olika förutsättningar att lära och utvecklas. Detta ska ge kunskaper om individualisering av undervisning och förståelse för att utforma undervisningen så att varje elevs lärande främjas. Lärandets utveckling ur ett verksamhetsperspektiv tränar och analyserar studenterna sedan i UVK III.

I UVK II finns momentet "Specialpedagogik" (7,5 hp). Momentet behandlar olika teoretiska perspektiv på individens lärande och utveckling samt design av lärandemiljöer. Fokus riktas mot undervisning, lärande och utveckling ur specialpedagogiska perspektiv. Syftet är att den studerande ska fördjupa sin förståelse av både elevers utveckling och lärande, och av samspelet mellan lärmiljö, undervisningspraktik och lärande. Detta bidrar till utvecklandet av en förmåga att uppfatta och möta specialpedagogiska behov hos elever samt att skapa förutsättningar för elever med olika förutsättningar att lära och utvecklas. På momentet ska studenten bland annat kunna använda och problematisera centrala begrepp, teorier och perspektiv på lärande och utveckling inom det specialpedagogiska området; diskutera och problematisera skolans verksamhet och villkor med utgångspunkt i ambitionen att skapa en likvärdig skola för alla elever; diskutera och problematisera elevers olika förutsättningar och behov i skolan och hur dessa kan mötas genom olika specialpedagogiska arbetsätt; föreslå åtgärder för att bemöta elevers olikheter och främja lärande i relation till verksamhetens mål utifrån analyser av situationer som kan uppstå i den vardagliga pedagogiska praktiken. Studenterna kommer att ha ett antal föreläsningar och seminarier med fokus på specialpedagogik, inkludering och elevers olika lärostilar. Till seminarierna har de bearbetat kurslitteratur om detta. De kommer att examineras via en presentation/produktion av en läraktivitet som ska ha i syfte att stimulera alla elevers lärande via olika lärostilar och specialpedagogiska interventioner. Ett individuellt, skriftligt paper ska också lämnas in.

I UVK III finns två moment som även de ger teoretiska och praktiska kunskaper som behövs för att utveckla den efterfrågade förmågan i examensmålet. Det första momentet behandlar "Bedömning och betygsättning" (7,5 hp). Där behandlas olika former av dokumentation av elevers utveckling och lärande som lärare förväntas upprätta, och vidare ges fördjupade perspektiv på dessa. Studenten ska kunna: redogöra för, samt kritiskt reflektera över, begrepp, centrala principer och riktlinjer rörande skolans kunskapsbedömning i gällande styrdokument; diskutera och problematisera etiska faktorer kring betygsättning och bedömning och ge exempel på sådana faktorer som kan påverka bedömningars saklighet och likvärdighet; diskutera begränsningar och möjligheter hos nationella prov och internationella komparativa studier som redskap för utveckling och utvärdering; analysera lärares arbete

med kunskapsbedömning och betygsättning med hjälp av vetenskapliga teorier, bedömningsteoretiska begrepp och modeller om kunskapsbedömning; visa en god kunskap, såväl teoretisk som praktiskt, om de centrala formerna av skriftlig kommunikation och dokumentation som har betydelse för lärarprofessionen och som behandlas i detta moment.

Detta moment följs av ett som specifikt behandlar "Utvecklings- och utvärderingsarbete" (7,5 hp). Detta moment behandlar olika former av uppföljnings- och utvärderingsarbete som ingår i skolans verksamhet, och som lärare behöver kunna relatera till och även delta i. I samband med detta behandlas även olika modeller för utvärdering och utvecklingsarbete. Användningen av begreppen *kvalitet* och *utveckling* i skolans verksamhet problematiseras även i syfte att fördjupa de studerandes reflektion kring målen för och innehållet i skolans kvalitetsutvecklande arbete. Vidare ger fördjupande vetenskapsteoretiska och metodologiska perspektiv på utvecklingsarbete där såväl nationellt orienterade utvärderingar som lokalt utvecklingsarbete behandlas. Se även del 2 för en utförligare diskussion om examensmålets uppfyllelse.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

- 6. Visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.**

Inramning av examensmålet

I samtliga UVK-kurser finns ett innehåll som behandlar hela eller delar av examensmålet, för att studenten i slutet av utbildningen, i UVK III, på en fördjupad nivå ska ha nått målet "kunna beakta samhälleliga och etiska aspekter, lika villkorsperspektiv samt frågor om hållbar utveckling".

I direkt anslutning till UVK finns kurser i VFU. Även i VFU finns innehåll som relaterar till examensmålet. Studenten ska i VFU I kunna: beskriva grunderna för skolans värdegrunds- och demokratifostrande arbete, samt exemplifiera och reflektera över de erfarenheter av detta arbete som erhållits under den verksamhetsförlagda utbildningen. Vidare ska studenten kunna reflektera över lärarskapets yrkesetiska principer. Lärandemålet som visar detta lyder: studenten ska kunna reflektera över lärarens tystnads- och anmälningsplikt i relation till offentlighetsprincipen, med utgångspunkt i dels lagstiftning, dels praktiska erfarenheter. I VFU II återkommer ett innehåll som fångar in delar av examensmålet. Studenten ska kunna reflektera över skolans arbete med hållbar utveckling med utgångspunkt dels i styrdokument, dels i erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen. I VFU III både breddas och skärps formuleringen. Studenten ska nu "uppvisa en fördjupad professionell och yrkesetisk hållning som genomsyrar hens utövande av läraryrkets samtliga uppgifter och aspekter". Studenten ska i sitt lärarskap visa förmåga att på fördjupad nivå göra bedömningar utifrån både vetenskapliga, etiska och samhälleliga aspekter, och hen ska använda förvärvade teoretiska kunskaper, från framförallt UVK-kurserna, i denna bedömning. Hur ser då innehållet ut i UVK?

Exempel på läraktiviteter och examinationer

I momentet "Skolans uppdrag, villkor och värdegrund" (7,5 hp) i UVK I finns ett särskilt fokus mot skolans värdegrund, de mänskliga rättigheterna och relationen mellan skolans arbetssätt, innehåll och samhällets grundläggande demokratiska värderingar. De lärandemål som studenten ska uppnå är formulerade enligt följande: redogöra för innehållet i FN:s barnkonvention och deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna samt beskriva och problematisera deras betydelse i skolan; beskriva framväxten av och innehållet i skolans värdegrund och ge politiska, sociala och kulturella perspektiv på denna utveckling. Studenten ska alltså dels visa kunskaper om ("kunna återge, beskriva"), dels visa förmåga att kunna beakta mänskliga rättigheter och barnkonventionen samt problematisera detta och ge olika perspektiv på skolans värdegrund. Undervisning ges i form av föreläsningar och övningar. Även i kurslitteraturen behandlas självklart tematiken. Examination sker i flera led, för att säkerställa att studenterna har de kunskaper som krävs för att de ska kunna göra bedömningar utifrån ett samhälleligt, vetenskapligt och etiskt förhållningssätt. Först sker ett "Värdegrundseminarium". Detta sker muntligt i en mindre studiegrupp. Studenterna ska dels leda, dels aktivt delta, i diskussioner utifrån temat "Värdegrunden – finns den?" Därefter har studenterna ett seminarium som behandlar relationen mellan utbildning, demokrati och medborgarskap. Även i detta seminarium förväntas studenten dels kunna leda en seminariediskussion, dels aktivt delta i av andra ledda diskussioner. Dessa seminarier fungerar även som förberedelse till en avslutande individuell skriftlig tentamen. På tentamen examineras innehåll om främst utbildningshistoria, mänskliga rättigheter, barnkonventionen och skolans värdegrund. Studenten ska även kunna diskutera barnkonventionen och de mänskliga rättigheterna utifrån ett skolperspektiv. För godkänt krävs bland annat att studenten kan: "redogöra för innehållet i FN:s barnkonvention och deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna samt beskriva och problematisera deras betydelse i skolan; beskriva framväxten av och innehållet i skolans värdegrund och ge politiska, sociala och kulturella perspektiv på denna utveckling."

I UVK II återkommer innehåll som behandlar examensmålet, och studentens förmåga att kunna göra bedömningar i sitt lärarskap utifrån vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter är framträdande i denna UVK-kurs. Det första momentet behandlar bland annat olika förutsättningar för lärande, och studenten ska till exempel kunna reflektera över relationen mellan unga människors varierande sociokulturella villkor och deras utveckling och lärande. I det andra momentet ska den studerande fördjupa sin förståelse av både elevens utveckling och lärande, och av samspelet mellan lärmiljö, undervisningspraktik och lärande. Även i det tredje momentet återkommer ett innehåll som fångar in delar av examensmålet. Lärares pedagogiska ledarskap och yrkesetiska ansvar behandlas, och studenten ska bland annat kunna: redogöra för och reflektera kring kulturell mångfald i skolan med utgångspunkt i interkulturell pedagogik och i egna erfarenheter; beskriva, diskutera och jämföra teorier om sociala relationer, grupprocesser och konflikthantering i skolmiljöer och i skolrelaterade sammanhang; redogöra för hur olika former av exkluderande processer, trakasserier, mobbning etc. kan identifieras, motverkas och förebyggas; beskriva och jämföra strategier för att åstadkomma demokratiska förhållnings- och arbetssätt i skolan samt peka på utmaningar i detta arbete; beskriva, diskutera och reflektera över lärarprofessionens yrkesetiska innehåll och utmaningar med utgångspunkt i kurslitteraturen samt i egna och andras erfarenheter.

I UVK III återkommer innehåll demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Studenten ska, på en fördjupad nivå, kunna uppvisa förmåga att i det fiktiva skolutvecklingsprojektet beakta samhälleliga och etiska aspekter samt ett lika villkorsperspektiv i planering av hållbar skolutveckling.

Sammanfattningsvis finns således ett innehåll, vilket ringas in av lärandemål som uttrycker progression, som motsvarar samtliga delar av de efterfrågade sex examensmålen. Till innehållet är kopplat dels kurslitteratur, dels olika läraktiviteter, och målen examineras vanligtvis både individuellt muntligt och skriftligt. När samtliga kurser givits och utvärderats kommer en översyn att göras om något av examensförordningens innehåll behöver behandlas än utförligare. Se även del 2.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inledning

Programmet följer kontinuerligt upp studenternas upplevelser av lika villkorsrelaterade frågor. Fokus i uppföljningen riktas exempelvis mot innehåll i kursplaner, läraktiviteter och examination, samt mot kurslitteratur. Vad gäller undervisningssituationer reflekterar kurs- och ämnesarbetslag över språk, talutrymme, hierarkier, arbetsformer samt tydliggjorda och/eller dolda strukturer. Området "lika villkor" ingår även i alla kursvärderingar. Hösten 2018 anordnas även en temadag för studenter på programmet om jämställdhet. Denna dag har tillkommit efter studentinitiativ i samband med Metoo. Programmets lärare har också 2018 fortbildats i jämställdhetsperspektivet i lärarutbildningarna. Studenterna på ämneslärarprogrammet har hösten 2018 inbjudits till en seminarierie om lika villkor utifrån ett studentperspektiv. Seminarierna tar bland annat upp "Att bemöta härskartekniker", "HBTQ och normkritik", "Sexuella trakasserier" samt "Mångfald och maktordningar", och undervisningen genomförs av forskare på MIUN, varav ett par är verksamma inom lärarutbildningen.

Inramning av examensmålet

I kursplanerna för UVK och VFU fångas jämställdhetsperspektivet in med hjälp av de bredare begreppen värdegrund, demokrati och lika villkor. Detta gäller för övrigt även jämlikhetsperspektivet. Undervisning kring jämställdhet, jämlikhet, klass, lika villkor, genus/kön och intersektionalitet behandlas under flera kurser i utbildningen. Jämställdhetsaspekter finns betonade i både UVK och VFU.

Dels tränas och examineras studentens kunskaper och förmåga att beakta ett jämställdhetsperspektiv under UVK och i de ämnesdidaktiska kurserna (t ex genom fältuppgifter och i träning av att planera ämnesundervisning utifrån ett jämställdhetsperspektiv), dels bedöms studentens egen förmåga att tillämpa ett jämställdhetsperspektiv under VFU. Studenten ska visa förståelse för värderings- och likabehandlingsperspektiv i relation till pedagogiskt arbete i skolan och uppvisa förmåga att i den pedagogiska planeringen göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga och etiska aspekter, där ett jämställdhetsperspektiv ingår. I VFU I ska studenten kunna beskriva grunderna för skolans värdegrunds- och demokratifostrande arbete och reflektera över de erfarenheter av detta arbete som den studerande erhållit under den verksamhetsförlagda utbildningen. I detta ska ett jämställdhetsperspektiv beaktas. I VFU II ska studenten kunna relatera det egna ledarskapet och bemötandet av elever, föräldrar och kollegor till de etiska principer som genomsyrar läraryrket samt reflektera över hur dessa är relaterade till skolans värdegrund och samhällets grundläggande demokratiska värderingar. Här ska ett jämställdhetsperspektiv både beaktas och kommuniceras. I VFU III ska studenten sedan kunna "uppvisa en fördjupad professionell och yrkesetisk hållning som genomsyrar den studerandes utövande av läraryrkets samtliga uppgifter och aspekter". I relation till denna kurs ligger UVK III, och där ska studenten kunna beakta samhälleliga och etiska aspekter, lika villkorsperspektiv samt frågor om hållbar utveckling.

Ytterligare exempel som visar hur programmet fångar in examensmålets krav med progression kan även de hämtas från VFU-kurser. Jämställdhetsperspektivet framträder även i arbetet mot kränkande behandling. I VFU II ställs krav på att studenten ska visa kunskaper och kunna relatera dessa till egna erfarenheter. Målet lyder: "visa kunskap om skolans arbete för att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever och relatera till de erfarenheter som den studerande fått under den verksamhetsförlagda utbildningen". I anslutning till denna kurs ligger UVK II, där studenten fått kunskaper om jämställdhet och normkritik, samt fått inlett arbete med att planera utifrån och kommunicera ett jämställdhetsperspektiv. I VFU III är kraven högre. Den efterfrågade förmågan ska nu kunna relateras även till teoretiska kunskaper, och bidra till utveckling. Studenten ska "diskutera och problematisera skolans arbete för att förebygga och motverka diskriminering av elever med utgångspunkt i dels erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen, dels teoretiska kunskaper, samt identifiera potentiella utvecklings- och kvalitetshöjande insatser".

Exempel på läraktiviteter och examination i UVK

I UVK I moment 1 framkommer jämställdhetsperspektivet inom ramen för utbildningshistoria och värdegrund. Utbildningshistoria behandlas ur ett intersektionellt perspektiv, där jämlikhet, jämställdhet och etnicitet ingår. I samma moment ska studenten analysera skolans värdegrund ur ett genusperspektiv. Studenten ges föreläsningar och övningar på temat, och examineras muntligt och skriftligt, genom seminarier och tentamen. I UVK II moment 3 ska studenten kunna "beskriva och jämföra strategier för att åstadkomma demokratiska förhållnings- och arbetssätt i skolan samt peka på utmaningar i detta arbete. I detta ska ett jämställdhetsperspektiv beaktas. Som läraktiviteter ges föreläsningar och övningar om bl.a. normkritik. Studenterna har en uppgift där de i grupp planerar och strukturerar en lektion eller ett tema utifrån ett normkritiskt förhållningssätt. Varje grupp väljer varsitt skolämne. Uppgiften examineras vid ett redovisningstillfälle, där tid för diskussion och individuell återkoppling finns. Studentens förmåga att beakta jämställdhetsperspektivet examineras genom att hen ska planera lektioner och analysera dem utifrån ett normkritiskt perspektiv. Lektionen ska sedan ges under VFU II, och följs upp dels i handledarsamtal, dels i VFU-uppgiften. I uppgiften ska studenten analysera sin nu genomförda undervisning utifrån bl.a. ett jämställdhetsperspektiv. Ett ytterligare exempel hämtas från UVK III. Studenten ska i utvärderings- och utvecklingsarbete beakta samhällliga och etiska aspekter, lika villkorsperspektiv samt frågor om hållbar utveckling. Jämställdhetsperspektivet fångas självklart in med de bredare formuleringarna "samhällliga och etiska aspekter" och "lika villkorsperspektiv". Studenten ges inom ramen för momenten "Bedömning och betygsättning" och "Utvecklings- och utvärderingsarbete" föreläsningar och övningar där jämställdhetsperspektiv ingår och genomför en uppgift där de ska kunna diskutera jämställdhetsaspekter i bedömning av lärande och i planering av elev- och skolutveckling. Kriteriet för godkänt för uppgiften i UVK III lyder: "För godkänt krävs att det framgår (i form av hänvisningar och termer) att du har använt dig av de olika facktexterna, och att du i dina resonemang citerar och refererar, på ett korrekt sätt, till aktuella passager i litteraturen, samt att du sakligt kan diskutera genus- och mångfaldsfrågor ur ett skolperspektiv".

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

En viktig del av hur programmet på en mer övergripande lärarutbildningsnivå följs upp har behandlats tidigare. Här fokuseras istället på direkta programfrågor, som berör exempelvis examensförordningsmål och lärandemål, måluppfyllelse, läraktiviteter, examination, återkoppling och erfarenhetsutbyte. Programansvarig har samråd med representanter från ämnen och centrala funktioner i programmet en till två gånger per termin, och då informeras om vad som sker inom lärarutbildningen och programmet, och programutveckling initieras. Mycket av arbetet med kvalitetsutveckling – exempelvis vad gäller utformningen av lärandemål och säkrande av examensmål, förändring och säkerställande av variation i läraktiviteter och examinationer, progressionsöversyn, analys av söktryck och genomströmning, utvärderingsarbete samt återkoppling till studenter eller exempelvis VFU- och övningsskolor – sker genom arbete i programsamrådet. I uppdraget som programansvarig ingår ett övergripande pedagogiskt ledarskap för programmet samt att vara sammanhållande kraft för programmets ämnen och lärare, och dessa programsamråd underlättar säkerställandet att utbildningens olika delar hänger ihop, att utbildningen ges med progression, att examinationsformer är varierande och att studenterna tränas att bli mer och mer självständiga genom utbildningen. För ämneslärarprogrammet är detta programsamråd en nödvändighet, då kurser på programmet ges av flera avdelningar och ämnen. Denna organisering har visat sig ge en tydlighet för såväl lärare som studenter och andra intressenter, samt underlättar det systematiska kvalitetsarbetet i programmet.

Beträffande säkrandet av examensförordningens mål har alla ingående kurser lagts in i en matris med examensmål längs den ena axeln och kurserna längs den andra. Genom att i matrisen markera lärandemålen i respektive kurs får man en överblick i vilka kurser lärandemål finns som behandlar delar av, eller ibland hela, examensmålet. Därefter kan exempelvis program- eller kursansvarig gå till just de kursplanerna för att se hur examensmålet täcks in. Att utbildningen behandlar examensmålen för utbildningen säkras fortlöpande via detta ramverk för att analysera måluppfyllelse, t.ex. vid kursplanerevideringar. Examensmålsmatrisen är ett levande dokument när lärandemål i kursplaner i UVK ska revideras, vilket sker i samverkan mellan arbetslaget för UVK och programansvarig, för att därefter beslutas i ämneskollegiet i pedagogik. Till lärandemålen knyts läraktiviteter och litteratur, och samtliga mål examineras. En fullständig progressionsmatris av programmet håller på att tas fram, och hittills har bl. a progressionen i akademiskt skrivande, yrkesskrivande, VFU och "vetenskaplig skolning" setts över. I översynen av progressionen i programmet arbetas med tre nivåer ("grundläggande", "utvecklad" och "fördjupad").

Programdialog för ämneslärarprogrammet äger rum en gång per termin. Programdialoger inriktas mot att säkerställa kvaliteten i programmet, och programansvarig och ledning behandlar frågor om söktryck, genomströmning, kompetensförsörjning, kompetensutveckling, kompetensbehov, behov av

programutveckling, studentvärderingar och återkoppling, samt marknadsföring. Programdialogen, vilken är det organisatoriskt beträffande sist tillkommande resultatet av det systematiska utvecklingsarbetet, är en utmärkt möjlighet att, utifrån ämneslärarprogrammet i fokus, samverka mellan program och linje beträffande programmets behov, utveckling och kvalitetssäkring. Programdialogen är ett tämligen nytt inslag för den operativa ledningen att följa upp programmet, och den har tillkommit efter att behov därav har konstaterats av lärarutbildningsprogrammen.

På programmet utvärderas varje kurs. Sammanställningen i kvantitativ form, med eventuella åtgärdsförslag, återkopplas till den studentgrupp som genomfört utvärderingen och till kommande studentgrupp, vilka även informeras om vilka förändringar som skett i utbildningen. Utvärderingen läggs ut på Moodle för båda grupperna, och kommenteras vid behov av kursansvarig. VFU-kursers utvärderingar återkopplas även till VFU-samordnarna i kommunerna, för att den vägen förmedlas till VFU-skolor och handledare. De universitetsgemensamma kursutvärderingarna bedöms av programmet ha brister, främst med avseende på låg svarsfrekvens. För att komma till rätta med den låga svarsfrekvensen på dessa centrala kursutvärderingar försöker kursansvariga numera att schemalägga utvärderingstillfällena i samband med kursernas slut, samt att maila studenterna och påminna om utvärderingen.

Delvis på grund av den låga svarsfrekvensen görs på programmet sedan våren 2018 årsvisa utvärderingar, så kallade reflektionsutvärderingar, av programansvarig. De utförs i slutet av vårterminen. Den som genomfördes våren 2018 av programmets dittills två årskullar fick hög svarsfrekvens, och studenterna var överlag nöjda med utbildningen. Till skillnad från de andra utvärderingarna, som är begränsade till enskild kurs, fokuserar dessa på lärandet i ett längre perspektiv (årsvis). Reflektionsutvärderingen uppmuntrar till självreflektion över den egna läroprocessen, ger en mer sammanhållen bild över studenternas utveckling, progression, behov och synpunkter, och ska utgöra ett viktigt underlag i det systematiska kvalitetsarbetet för programmet.

De två ovanstående formerna av systematiska utvärderingar, med det system för återkoppling och kvalitetsförbättrande åtgärder som relateras till dem, kompletteras ibland av muntliga eller skriftliga utvärderingar som respektive kurs- eller momentansvarig lärare gör. Dessa utvärderingar är dock inte formaliserade i en arbetsordning, men görs av flera lärare, och de har ett tillfredsställande deltagande.

Utvärderingarna behandlas, förutom i de olika ämneskollegierna även i programsamrådet samt, vid behov, i SAOL och i Programrådet. Utvärderingarna blir för ämneskollegierna och programmet ett underlag för att initiera kvalitetsutveckling i programmet. Föredragande av utvärderingarna är programansvarig och kursansvariga. Utvärderingarna återkopplas även till lärare, och om det gäller VFU-kurser även till VFU-samordnare och handledare. Kursvärderingar utgör således ett viktigt verktyg för att kvalitetssäkra programmet, och systematiken i att följa upp och återkoppla utvärderingarna till relevanta grupper har konsekvent förbättrats under programmets gång, bl. a genom Moodle. I inledningskedet skedde inte denna återkoppling alltid, beroende på att flera olika ämnen och avdelningar, med skilda traditioner och riktlinjer, var inblandad.

Ämneslärarprogrammet har nyligen genomfört en fortbildning, "Skrivlyftet", med representanter från varje ämne. Projektet syftar till att utveckla arbetet med studenternas akademiska skrivande genom att förbättra läraaktiviteter kring skrivande och öka genomströmningen genom att tidigt och med precision ge rätt utbildning och stöd. I detta utvecklingsarbete arbetades med progressionen beträffande akademiskt- och yrkesskrivande i programmet, och fokus lades vid att utveckla tydlighet i relationen mellan lärandemål, läraaktiviteter och examination, inklusive hur bedömningskriterier används och kommuniceras. Behovet av att utveckla studenternas skrivande konstaterades i de utvärderingar och uppföljningar som gjorts.

För bedömning av VFU lämnar VFU-handledaren underlag till VFU-kursansvarig och examinator vid universitetet. Universitetet är alltid ansvarigt för examinationen och de studerande examineras utifrån

kursplanernas lärandemål. Kraven ökar under utbildningen, och det säkerställs att examensförordningens mål som särskilt tränas och examineras på VFU täcks in med progression. Bedömningen av studentens prestation sker i trepartssamtal mellan student, VFU-handledare och lärare från MIUN. Trepartssamtalen leds av MIUN:s lärare. För bedömning av VFU:n finns en särskild utformad, stegvis beskrivning. Den tar även upp frågor om vad som gäller vid underkännande. Om studenten inte uppnår godkänd nivå utifrån kursens lärandemål har hen rätt att göra om sin VFU enligt fastställda rutiner. Underkänns studenten även efter den andra VFU:n kan studenten ansöka om att få genomföra ett tredje försök. Om studenten underkänns även vid detta tillfälle blir hen förhindrad att fortsätta sin utbildning. Vid tveksamheter vid bedömning besöker en representant från MIUN VFU-handledare och student på plats i den verksamhet där studenten gör sin VFU. För att säkerställa en kontinuitet mellan VFU-perioderna genomför studenterna en digital portfolio. Där reflekterar de över den senast genomförda VFU:n samt bedömningen av den och tydliggör sina utvecklingsmål inför kommande VFU-period. Portfolion är tillgänglig för studenten, VFU-handledaren och VFU-samordnaren. Den ingår i bedömningsunderlaget för VFU-kursen.

Det upplägg som utbildningen fått fungerar generellt bra, i alla fall att döma av student- och lärarvärderingar samt synpunkter från fältet genom VFU-skolor. Dock har iakttagits att frågan om progression och studenternas träning mot självständighet kan utvecklas än mer, vilket det närmast fortsatta arbetet med programutveckling syftar till.

Sammanfattningsvis innebär detta att det finns fungerande system för utvärdering, uppföljning och återkoppling. Examensförordningens mål följs upp, genom att lärandemål, läraaktiviteter och examinationer analyseras, och åtgärder vidtas och kommuniceras. Som tidigare nämnts har en examensmålsmatrix tagits fram. Det kan även konstateras att den tidigare beskrivna organisationen av lärarutbildningen är positiv för programmets kvalitetsutvecklingsarbete. Ansvarsfördelningen är tydlig mellan linje och kollegium. Det finns väl utvecklade strukturer för samtal, kvalitetsarbete och återkoppling, vilket är nödvändigt då flera avdelningar och ämnen är inblandade. Programdialogen, vilken är det, organisatoriskt beträffande, sist tillkommande resultatet av ett systematiskt utvecklingsarbete, ger ytterligare möjligheter att samarbeta beträffande behov, programutveckling och kvalitetsarbete. Genom de olika organ ovan beskrivna (från programsamråd och programdialog närmast programmet till de mer lärarutbildningsprogramövergripande Programrådet, SAOL och Forskningsberedande rådet) sker samverkan och uppföljning på flera olika nivåer, samtidigt som det säkerställs att det finns nivåer för att hantera olika typer av programrelaterade frågor. Ämneslärarprogrammet blir genom denna organisation en central del av, och ett gemensamt ansvar för, den mer omfattande lärarutbildningsmiljön, från frågor rörande fördelning av forskningsmedel och kompetenssäkring till frågor rörande specifika kursärenden, som lärandemål, undervisning, examination samt utvärdering och återkoppling. Utvecklingsområden är att öka studentrepresentationen i för studenter tillgängliga organ (detta behandlas vidare nedan under "studentperspektiv"), utveckla studenternas akademiska skrivande samt att öka svarsfrekvensen i kursutvärderingarna.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Studentrepresentanter bereds plats i alla beslutande och beredande organ vars verksamhet har betydelse för grundläroutbildningen. Studenterna har representation, genom studentkåren, i programrådet, i SAOL, i ämneskollegierna samt i Övningskoleprojektets styrgrupp och i RUN:s ledningsgrupp. Möjligheten till studentinflytande är således säkrat i de dokument som reglerar programmet. Ämneslärostudenterna har också sedan programmet startade tagit plats i bl.a. programråd och ämneskollegium. Studentkårens verksamhet inriktad mot läroutbildningen har ökat kraftigt de senaste åren (efter flytten av läroutbildningarna från Härnösand till Sundsvall). Bland annat har studentkåren nyligen, i samarbete med Programrådet, följt upp i vilka råd och ämneskollegier studentrepresentanter saknas, och kontaktat programstudenter för att fylla platserna. Programansvarig informerar också återkommande, ibland tillsammans med studentkårsrepresentant, dels om vikten av och möjligheterna till studentinflytande, dels om utbildningens organisation och hur representationen ser ut. När tomma platser finns i organ kommuniceras dessa till studenterna.

För att öka studenternas rättssäkerhet vid examination tillämpas anonyma tentamina. Vidare diskuteras bedömningsfrågor återkommande i programsamrådet och i ämnes- och kursarbetslag, vilket ger ökad samsyn kring bedömning och ökad rättssäkerhet för studenterna. I kurser i UVK genomförs regelbundet möten för de som bedömer examinationer så att en så god sambedömning som möjligt kommer till stånd. Detta ska säkerställa att motsvarande insatser för studenterna ger likvärdiga betyg. En annan viktig del av studenternas inflytande utgörs av kursvärderingarna, som även ur ett studentperspektiv, har behandlats mer ingående ovan.

Ytterligare en form av utvärdering är alumnuppföljningar. Alumnernas erfarenheter är viktiga för en utbildningens kvalitetssäkring. En specifik alumniutvärdering som MIUN deltar i är den nationella utvärdering som utförs med fyra års intervaller av Lärarkonventet. Resultaten av den har för andra läroprogram analyserats och bearbetats systematiskt i hela styrkedjan för programmen, och detsamma kommer att göras för ämnesläroprogrammets alumnier.

Insatser för breddad rekrytering har varit lyckosamma till programmet, främst av studenter från studieovana miljöer. Detta innebär dock att behov av studentstöd ökat, och universitetet håller just nu på att vidareutveckla studentstödsverksamheten, bland annat på grund av att behov därom påtalats av läroutbildningen. Studievägledningen bistår även med pedagogiskt stöd till studenter med funktionsnedsättning. För de studenter på programmet som har en funktionsnedsättning av den art att det behövs någon form av pedagogiskt stöd finns en välutvecklad stödfunktion. MIUN:s samordnare kan bistå den studerande med att ordna mentorstöd, resursrum, tekniska eller pedagogiska hjälpmedel, teckenspråkstolk/skrivtolk samt specialarrangemang vid examination och lokalanpassning.

Vidare har en mindre avhoppsanalys redan gjorts, en mer utförlig kommer att göras framgent då programmet gått i ett par år. Den som genomförts av programansvarig, genom samtal med studenter som valt att avsluta sin utbildning, visar inte på några särskilt utmärkande orsaker till avhopp, inte heller på att avhopp generellt kan relateras till ålder, kön eller etnicitet. Det som däremot visats är att det

framförallt var studenter med låga meritvärden vid antagning, och som haft svårt att klara sina studier, som hoppat av. För att förbättra studenternas genomströmning och minska antalet avhopp har programmet därför deltagit i projektet "Skrivlyftet".

Andra viktiga inslag för studenternas studieresultat är de studentmentorerna som finns på plats i biblioteket för att vara ett stöd för studenterna i deras lärande. Mentorerna hjälper studenterna med grundläggande IT-frågor, studentportalen och lärplattformen, samt grunderna i uppsats- och PM-skrivande. Universitetsbiblioteket erbjuder även utbildningar i informationssökning. Även Studenthälsan kommer in tidigt i utbildningen och informerar, vanligtvis redan i början av första terminen. Programansvarig och kursansvariga lärare informerar kontinuerligt om detta studentstöd, till exempel i studiehandledningar, via mail, på Moodle eller vid läsårs- och kursupptakt.

Beträffande den psykosociala arbetsmiljön samlas inom benämningen "Lika villkor" det som görs för att skapa en god studentmiljö, fri från diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling. Det informeras konsekvent om vart studenter kan vända sig för råd, stöd och information, och lika-villkor är en del av varje kursutvärdering. Lika-villkorsfrågor får också tämligen stort utrymme i utbildningen, som i lärandemål, läraktiviteter, litteratur och examinationer, samt i utvärderingar och uppföljning.

Sammanfattningsvis bedömer programmet att strukturerna för studentinflytande finns, och även en medvetenhet hos lärare och ledning för utbildningen om vikten av studentinflytande. Studenter från ämneslärarprogrammet innehar också olika platser för representation, som i programråd och i ämneskollegier. Studentkåren informerar också återkommande. Kurserna utvärderas konsekvent, och studenternas frågor och synpunkter leder till kvalitetsförbättrande åtgärder.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

I denna del behandlas bland annat regional samverkan, VFU-organisation, arbetslivsanknytning och internationalisering. Ämneslärarutbildningen genererar ett stort mervärde för skolutvecklingen i regionen (definierad som Jämtlands, Västernorrlands och norra delen av Gävleborgs län). Utbildningsmiljön producerar exempelvis lärarfortbildningar och skolnära forskningsprojekt. En viktig förutsättning för att detta ska kunna fungera är det finns en bred och dynamisk lärarutbildningsmiljö vid MIUN.

Regional samverkan, arbetslivsanknytning och internationalisering

Omkring 90 % av MIUN:s studenter på ämneslärarprogrammet rekryteras från regionen. Lärarutbildningen har bland annat utvecklat en systematisk och långsiktig samverkan med regionens skolor. Av särskild betydelse är RUN. Nätverket grundades 2006 och är ett regionalt forum där kommunerna i regionen och universitetet samordnar utveckling och forskningsanknytning av skola och lärarutbildning. Dessutom organiseras kompetensutveckling av parterna. RUN har avtal med samtliga 19 kommuner i regionen. Varje år träffas skolhuvudmän och representanter från lärarutbildningen i den så kallade RUN-riksdagen för gemensamma föreläsningar och verksamhetsdiskussioner för kommande år. Genom RUN kan utvecklingsarbete inom regionen överblickas, och erfarenhetsutbyte sker mellan skolor, kommuner och universitet. Nätverken engagerar både universitetets lärarutbildare och lokala lärarutbildare, och de identifierar behov av kompletterande utbildning, fortbildning, gemensamma projekt för skolutveckling och forskning byggd på beprövad erfarenhet. Exempel på resultat är tjänster som utvecklingspedagoger, forskningsprojekt om elevinflytande och tjänster som kommundoktorander.

Under 2018 fokuserar RUN på tre insatsområden. Det är systematiskt kvalitetsarbete, kompetensförsörjning samt inkluderande skola, innefattande nyanlända elevers lärande samt pojkar och flickors lärande. Beträffande systematiskt kvalitetsarbete anordnas erfarenhetsutbyte, kulturanalys samt kvällsföreläsningar för verksamma lärare och lärarstudenter. Gällande kompetensförsörjning anordnas en arbetsmarknadsdag ("karriärdag") för möten lärarstudenter och skolhuvudmän, en rekryteringsutbildning för rektorer, samt seminarier om kompetenskartläggning och kompetensväxling. Ytterligare en viktig form av samverkan handlar om att finansiera och bedriva forskningsprojekt i samverkan med kommunala aktörer och verksamheter. Dessa projekt har behandlats tidigare i denna självvärdering.

MIUN använder sig också av uppdragsutbildning som samverkansform. Ett stort antal av dessa kurser är relaterade till skolutvecklingen i regionen, och därmed även till den forsknings- och utbildningsmiljö som programmet ingår i. Lärosätet erbjuder kompetensutvecklande uppdragsutbildningar för grupper som är verksamma inom bl.a. grundskola och gymnasium, t.ex. ges kompetensutvecklande uppdragsutbildningar som ett led i kommunernas arbete med att vidareutveckla mottagandet av och utbildningen för nyanlända elever.

En central del av samverkan handlar om samarbete med lärosäten utanför Sverige. De avdelningar som medverkar i lärarutbildningen har för närvarande 26 Erasmusavtal i Europa. Idag finns avtal i Norden, men även i östra, västra och södra Europa, vilket erbjuder studenterna ett brett urval att välja från. Totalt ingår

lärarutbildningen för närvarande även i tre Nordplusnätverk. Studenter erbjuds möjligheten till utlands-VFU. Utlands-VFU på ämneslärarprogrammet är framför allt tänkt att ske som en del av VFU III. MIUN har redan ett kontaktnät med skolor i fyra världsdelar för att erbjuda VFU av god kvalitet, och möjligheterna för att anordna detsamma för ämneslärarprogrammet under VFU III betraktas därför som god. Kontaktnät med gymnasieskolor eller motsvarande i utlandet är i etableringsfasen. I ämneskurserna arbetas på att skapa särskilda "mobilitetsfönster", dvs. perioder som lämpar sig särskilt väl för studenter att förlägga en del av sin utbildning vid utländskt lärosäte.

Övningsskolor och VFU-organisation

MIUN har i samverkan med omgivande kommuner utvecklat sin VFU-organisation till att bli en mycket väl fungerande samverkansorganisation. Studenterna garanteras en verksamhetsförlagd utbildning av hög kvalitet. Samtidigt bidrar den verksamhetsförlagda utbildningen till kompetenshöjning både för universitetets och för kommunernas lärarpersonal. Kurserna utvärderas systematiskt, och återkoppling sker till studenter, VFU-samordnare och handledare. Alla studenter får VFU-plats, och kurserna (hittills VFU I, som gått två gånger) har nöjda studenter. För att samordna den verksamhetsförlagda delen av programstudenternas utbildning finns en VFU-studierektor, som har ett övergripande ansvar för VFU inom MIUN:s lärarutbildningsprogram, samt en VFU-ansvarig för ämneslärarprogrammet. De deltar i Programrådet och adjungeras vid behov till Programdialogen. En handledarutbildning säkerställer god handledartäthet och handledarkompetens. Studenterna har tillgång till skolan för att göra fältstudier och fältuppgifter under kurser som ej innehåller VFU. Handledarna har genomgått en obligatorisk handledarutbildning. Den är 2+2 dagar. Den goda samverkan med regionen och MIUN:s väl utbyggda VFU-organisation gör att alla studenter får VFU-plats. För VFU-platser utanför regionen har utbildningen ett kontaktnät med samordnare från andra lärosäten och kommuner runt om i landet. För dessa handledare planeras en webbaserad handledarutbildning, som ska vara klar under läsåret 2018-19.

MIUN startade ett projekt om övningsskolor våren 2015. Idag gör en majoritet av grundlärarstudenterna sin verksamhetsförlagda utbildning på en övningsskola. De sista kommunerna i regionen klev in i projektet våren 2018. Om övningsskoleprojektet blir permanent kommer ämneslärarprogrammets VFU smidigt att kunna bli del av det. Ämneslärarprogrammet har valt att redan nu konstruera sin VFU-organisation så nära övningsskolor som möjligt, dock utbildas inte ännu alla lärare på gymnasieskolan utan endast handledare. MIUN arbetar med en modell om övningsskoleområden. Denna modell har fått mycket uppmärksamhet och positiv kritik. Modellen gör det möjligt att få välutbildade handledare, samtidigt som studenterna kan få erfarenheter från fler än en VFU-skola. Upplägget med övningsskoleområden samlar således det bästa med övningsskolor, samtidigt som en "breddning" av VFU:n är möjlig, vilket ger studenterna fler och andra erfarenheter. Förutom detta kan studenterna få göra en del av VFU:n utanför övningsskoleområdet, för att få ytterligare breddning. Det kan till exempel röra sig om utlands-VFU, eller mot en annan skolmiljö, för att till exempel få erfarenheter av arbete med nyanländas lärande eller av de skilda förutsättningar verksamhet i storstad och glesbygd kan ha.

Sammanfattningsvis kan konstateras att arbetslivsanknytning och omvärldsbevakning är god. MIUN har, inom ramen för den ovan beskrivna regionala samverkan, arbetat för kompetensförsörjningen till skolorna i regionen och i och med detta utvecklat en förståelse för regionens specifika behov. Det har exempelvis visat sig vara enklare för kommuner i glesbygd att rekrytera utexaminerade lärare som lärt känna en skola/kommun under sin studietid än att rekrytera någon som aldrig besökt kommunen. Via exempelvis samverkan, RUN-nätverket, övningsskoleverksamheten, handledarutbildning och kompetensväxling har ett nätverk skapats som ger lärarstudenterna och ansvariga för programmet goda kontakter med arbetslivet. Här finns forum och strukturer etablerade för att inhämta sådan information som är relevant för lärarutbildningens kvalitetssäkring och utveckling, till exempel beträffande användbarhet och förberedelse för arbetslivet. Härifrån hämtas också representation från arbetslivet till olika organ, som till programrådet. Ett utvecklingsområde som har identifierats i samråd med studenter gäller internationalisering av vissa delar av utbildningen. Som framkommer ovan håller åtgärder på att vidtas för att framgent underlätta ämneslärarstudenters möjligheter till internationalisering.